

2. Drugi stan, ki se oglašja za reformo lj. šolstva v smislu potreb in koristi kmet. stanu, je kmetiški stan sam, kolikor ga ni trdo priklenjenega v verige prvoimenovanega stanu. Politiško samostojen kmet. stan zahteva reformo in njegova glas je na vsak način upoštevanja vreden po pogovoru: Vsak sam najbolje ve, kje ga črevelj žuli.

Glasovi naše goriške kmet. stranke po reformi ljud. šolstva so značilni, zakaj le na Goriškem imamo tako samostojno kmetiško stranko in glasovi te stranke prihajajo iz vrste kmet. ljudstva samega.

V „Učit. Tov.“ objavljajo nekatera učit. društva podrobne uč. načrte za nadaljevalne tečaje. Kaj takega velja za Kranjsko, kjer so doslej imeli le ponavljalno šolo. Nam na Goriškem tega ni potreba, ker mi že imamo prave nadaljevalne šole in tudi podrobne učne načrte iz l. 1895.

(Konkretni predlogi se razumejo iz poročila.)

Šolski red.

(Iz Istre.)
(Konec.)

Da zamoremo brez nevarnosti biti zgled drugim, se moramo ogibati vsake slabe tovaršije in izkušnje. Dovolj je le en sam primer. Saj ne manjka nikjer dobre in plemenite družbe; kakor se dobra jabolka okužijo, ako je med njimi kako gnilo, tako se vse dobre lastnosti po slabi tovaršiji pokvarijo. Po slabi tovaršiji rada glava boli, in ena garjeva ovesa vse druge oskruni.

Tudi zabave, ki niso čast človeku, so mladini nevarne.

Hiter je bil padec, a počasi vstajanje, če se zamore tu o kakem poboljšanju sploh govoriti. Brez dovoljenja staršev in v prvi vrsti učitelja se ne zbiramo; posebno se svari pred udeležbo društvenih zborovanj, javnih shodov ali obhodov. Sploh mladina denarja ne sme poznati, ne sme zahajati na plesne in druge zabave odraslih ter nositi kakršnihkoli znakov ali biti član kakega društva.

Najpogubnejše za mladino so pa nepriemerne knjige in časniki. Tu marsikaj pozve neizkušena mladina to, kar še starejšim ne ugaja. Starši, proč s takimi krivimi nauki! Taki časopisi in knjige v hišo, ki so nam pravi prijatelji in ki jih tudi mladina lahko brez škode čita! Saj imamo ponekod dobre šolarske knjižnice; z ljudskimi knjižnicami pa bodi bolje preskrbljeno. Tudi društva, čitalnice itd. nam v tem pogledu lahko dosti pomagajo.

Sploh se vedimo povsod tako, kakor bi lahko storili pred vsemi ljudmi.

Laž je pa nad vse najbolj razširjena. Koliko nesrečnih ljudi je laž zavedla, da so se morali potem vse življenje kesati. Laž je največja sovražnica življenja. Imejmo za zgled vedno tiste, ki so rajši smrt pretrpeli, nego si z lažjo oskrnili svoje čisto in dobro ime.

Kar imamo na jeziku, moramo imeti tudi v srcu. Ne delajmo se le pobožne, pravične in dobre, ker po sadu se ljudi spozna. Besede mičejo, zgledi vlečejo. Odkritosrčnost nam pokaže, da smo srčni v boju, ki nam ga je biti v tem življenju.

Da smo res srčni, ne smemo nikoli vračati hudega s hudim, temveč vedno z dobrim. Koliko staršev je, ki ne znajo še, kako nalogo imajo do svojih otrok, vendar so vsega spo-

je naš kmet, zato se bom oziral v glavnem na njegovo stanovanje.

Od zunaj se jako razločuje stanovanje, hiša dolinca od hribovca. Prvi ima večkrat skrito svojo hišico med sadnim drevjem, opleteno z vinsko trto; poslednji pa med gozdnim drevjem. Eno in drugo je prav, da je le; prijetno je stanovanje v senci zelenega drevja. Stopimo h hiši našega kmeta! Večkrat bomo razočarani, prijetni vtisk, ki smo ga dobili s pogledom na hišo nam izgine. Prestopimo prag in pogledimo, kako je v hiši! Otroci, kokoši, pes in mačke, a tudi prešič večkrat. — Vse to je le ena družba. Res je, da se je v tem pogledu obrnilo na bolje, a še vedno ni tako glede snage, kakor bi moralo biti. Le redko-kje še prebivajo ponoči in podnevi pod eno streho in v enem prostoru ljudje in domače živali, kar se je dogajalo v nedolgi preteklosti kaj pogostoma.

Da taka stanovanja ne morejo biti snažna in tudi ne zdrava, moremo prijeti z roko. Ljudje naj imajo svoja, a živali druga, ločena stanovanja!

(Dalje.)

štovanja in vse ljubezni vredni. Kakor do staršev gre tudi ljubezni do učiteljev in dobrotnikov. Ljubite se med seboj in celo svoje sovražnike morate ljubiti, ker česar sami ne želite, ne storite drugim; vsi so vaši bližnji. Vsaka žal beseda, slabo dejanje ali zasmeh bi kazal, da niste dobrosrčni. Koliko ljudi je z raznimi telesnimi in duševnimi nedostatkami kaznovanih, opominjanih itd. Ali so sami krivi svoje nesreče? Ali si morda tudi ti kriv njihove usode? Tudi ljudje druge vere in narodnosti so naši bratje in sestre. Živimo z njimi vedno v lepi slogi!

Kakor z ljudmi tako je treba ravnati tudi z živalmi in rastlinami. Te tudi žive in jih je ustvarila vsemogočnost; zato ne uničujmo jih brez potrebe. Kdor se potem ne ravna in po nepotrebnem ubija živali in trga rastline, ne kaže blagega srca.

Posebno paznjo moramo imeti na koristne živali. Tem ne smemo nikdar niti najmanjšega zla narediti; kaj še, da bi plašili ptice, uničevali jim jajčeca in mladiče in razdirali gnezda!

Ako skrbno čuvamo svoje, koliko bolj moramo čuvati tuje imetje. Ako nam kdo kaj posodi ali kaj najdemo, brzo moramo vrniti.

Ako ne veš, čigavo je, daj onemu, o katerem veš, da se bo brigal, da najde onega, ki je to izgubil. Otroci ne smejo brez znanja staršev svojih stvari menjavati, darovati in prodajati. Tudi z denarjem se ne igramo! Paziti moramo, da ohranimo in očuvamo javno imetje in ne dovolimo, da bi ga drugi kazili. Javne ceste, pešpota, stavbe, javna mesta, zidovi, plakate itd. se ne smejo oškodovati, ker to ni le, da ni naše, ampak s tem jemljemo tudi sebi veselje, ki nastaja zaradi krasote domače občine. Čuvajmo in ne uničujmo spomenikov naše lepe domovine! Kdor se po tem ravna, kaže blago srce in ne dela nobene škode nobeni javni uredbi, ki je v občo korist.

Nravnost in delo nas bodeta storila vrednim sinovom našega naroda, ki je dobil od pradedov narodni ponos, jezik, pesmi, šege, navade in sile. Te svetinje moramo vedno čuvati in varovati.

Posebno pozornost moramo imeti na to, kar zadeva govor, hojo in sploh vse ravnanje. Kdor hoče biti naobražen, mora take ljudi posnemati in se varovati sirovosti, kričanja, kletve, nedostojnega petja in zmerjanja. Nesposobno je tehati za vozmi, se jih oprijemati in metati kamenje za njimi. Hodite v družbo le z znanjem staršev, iz šole pa kar naravnost domov. Postopanja, zlasti večernega, se je treba skrbno varovati. Pozdravljajte dostojno po učiteljem naročilu!

V šolskem redu natančno določi začetek in konec šolskega leta sploh in začetek predpopoldanskega in popoldanskega pouka. Naznači proste dneve v tednu in posebne opazke, v katerih bi bilo treba navesti počitniške dneve med šolskim letom.

Dotlej, da se do vsega tega ne pride potem predavanja po roditeljskih shodih, naj se vzajemno s pisanim, oziroma tiskanim šolskim redom preskrbi vse roditelje, ki imajo šolsko dečo, tudi z opombami za starše, kar je obenem izvleček iz šolskega in učnega reda.

Starši ali njih namestniki so dolžni razrednega učitelja takoj obvestiti o vsaki nepričakovani šolski zamudi, in to ustno ali pa pismeno (§ 65. š. r.).

Delo doma, na polju, ali v obrti ne opravičuje zamud (§ 66. š. r.).

Otroci z gnusnimi boleznimi ali prihajajoči v gnusnem stanju ne smejo prihajati v šolo, dokler ta nedostatek ni odpravljen (§ 68. š. r.). Otroke, ki prihajajo umazani v šolo, sme učitelj poslati domov, da se jih umije, ali pa jih sme dati takoj zunaj šole umiti.

Starši in njih namestniki so dolžni šolo v njenem namenu podpirati, držati se predpisov in naredb šolskih oblasti, slušati učiteljeve nasvete, ki se tičejo pouka ali vzgoje otrok, in morajo priti v šolo, ako jih pozove z ozirom na pouk ali vzgojo njih otrok šolski voditelj (§ 100 š. r.).

Starši naj nikar ne jemljejo s seboj otrok na zabave, zlasti na one ne, ki trajajo do pozne noči.

Po teh določbah lahko sestavi vsak okraj zase in vsaka šola posebe pripravljen načrt za šolski red.

A.

Šolski obisk, rednost, snaga in zdravje.

1. Hodi v šolo redno, mirno in o pravem času!

2. Ne zamujaj pouka brez zakonito dopustnega vzroka!

3. Vsako zamudo opraviči pismeno ali ustno!

4. Bodi čedno in spodobno oblečen!

5. Nalezljive bolezni: davico, škrlatico, ošpice, dušljivi kašelj, ovčje osepnice, mumpus, legar in grižo naznanjaj!

6. Otroku z ostudnimi boleznimi ali v gnusnem stanju — ušivemu — je prihod v šolo zabranjen.

7. Predpoldanski pouk traja od — do —, popoldanski od — do — ure.

8. Nosi s seboj samo potrebne reči in priprave ter jih drži vedno čiste in v lepem redu.

B.

Red pred in med poukom, po pouku in v odmorih.

1. Zunaj šolskega poslopja se vedi mirno in dostojno!

2. Obutev pred vstopom v šolsko poslopje dobro osnaži!

3. Po stopnicah in hodnikih stopaj mirno, počasi in previdno!

4. Pljuvaj le v pljuvalnik in to ne brez potrebe!

5. Pozdravi pred vstopom v razred; podaj se na določeno mesto; ne ropotaj in mirno pričakuj pouka!

6. Ne poškoduj ničesar!

7. Vse svoje predstojnike in učitelje vljudno pozdravljaj!

8. Spoštuj jih in bodi jim pokoren!

9. Segret nikdar ne pij!

10. Ne hodi k segreti peči!

11. Pri uku glej na učitelja in na delo; bodi pazen; govori samo, kadar si vprašan in vselej lepo glasno in pravilno!

12. Iz šolske sobe je dovoljeno le v ne- navadnih slučajih in boleznih.

13. V odmorih se ravnaj po naročilu!

14. Hodi mirno iz šole in nikjer ne razgrajaj!

C.

Red in obnašanje zunaj šole.

1. Pozdravljaj vsakega po naročilu!

2. Govori resnico, bodi pošten, miroljuben in postrežen!

3. Proti tovarišem bodi prijazen, vljuden, spravljen in prizanesljiv!

4. Svoje naloge izdeluj pridno in o pravem času!

5. Ogibaj se nevarnosti, posebno kajenja in pitja opojnih pijač!

6. Bodi z malim zadovoljen, zmeren in varčen!

7. Ne delaj škode, ne trpinči nobene živali in čislaj božja dela v prirodi!

8. Bodi vedno vesel in zadovoljen!

XXIV. redna velika skupščina

„Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani se vrši v nedeljo, dne 8. avgusta 1909. leta ob 10. uri dopoldne na Jesenicah (v hiši g. Antona Trevna na Savi štev. 16).

Vzporod:

1. Nagovor prvomestnika.

2. Tajnikovo poročilo.

3. Blagajnikovo poročilo.

4. Poročilo nadzornišva.

5. Volitev članov v družbino vodstvo.¹⁾

6. Volitev nadzornišva (5 članov).²⁾

7. Volitev razsodništva (5 članov).³⁾

8. Izprememba pravil.

9. Slučajnosti.

Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda“

v Ljubljani, 17. julija 1909.

Dostavek: 1. Po prihodu skupščinarjev na Jesenice bo izpred na Savo, kjer se vrši zborovanje v hiši g. Antona Trevna št. 16.

2. Ob treh popoldne bo ljudska veselica pri g. Višnarju, ki jo priredita domači podružnici z vzporodom:

a) javna telovadba „Sokola“,

b) srečolov,

¹⁾ Iz vodstva listov izstopijo gg.: Aleksander Hudočnik, dr. Ivan Svetina, Iv. Vrhovnik. V odboru pa še ostanejo gg.: Andrej Senekovič, (prvomestnik), dr. Dragotin Bleiweis vitez Trsteniški, Fran Črnagoj, dr. Ernest Dereani, Gregor Einspieler, dr. Ivan Mrhar, Fr. Pahernik, Luka Sveteč, dr. Gregor Žerjav.

²⁾ V nadzorništvu se bili gg.: dr. Fr. Ilešič, dr. Danilo Majaron, dr. Ferd. Müller, dr. Vl. Ravnihar, Iv. Scheinigg.

³⁾ V razsodništvu so bili gg.: Jak. Kogej, Matej Ražun, K. Šavnik, dr. Fr. Tekavčič, dr. K. Triller.

e) šaljiva pošta,
f) prosta zabava.

Skupni obed bo pripravljen v gostilni g. Jakoba Mesarja na Jesenicah, cena 1 K 50 v za osebo; udeleženci naj se za to priglase do 1. avgusta pri samem gostilničarju ali pri podružnici družbe sv. Cirila in Metoda na Jesenicah. Obed se bo dobil tudi v drugih narodnih gostilnah, posebno pri g. Trevnu na Savi, na „Pošti“, pri „Sokolu“, v gostilni Višnarjevi in Hrovatovi na Jesenicah. Cena navadnemu kosilu 80 v, na razpolago pa bodo še druga jedila. Kdor hoče, da dobi tu pripravljeni obed naj se oglasi do 1. avgusta pri navedenih gostilničarjih.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegati za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva: XXII. Okrajno učiteljsko društvo v Ormožu:

82. Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu,
83. Anton Kosi, učitelj v Središču,
84. Robert Košar, učitelj pri Sv. Bolfenku.

Namestniki:

15. Anton Porekar, nadučitelj na Humu,
16. Jakob Preindl, učitelj pri Sv. Bolfenku.

17. Marija Velnar, učiteljica pri Svetem Bolfenku.

XXIII. Kozjansko učiteljsko društvo:

85. Valentin Pulko, nadučitelj v Dobjem,
86. Alojzij Pečnik, nadučitelj v Bučah,
XXIV. Učiteljsko društvo za goriški okraj:

87. Josipina Jugova, učiteljica v Oseku,
88. Olga Prinčičeva, učiteljica v Cerovem,
89. Franc Mermolja, učitelj v Dobravljah,
90. Rihard Gorjup, učitelj v Banjšici,
91. Franc Strgar, učitelj v Desklah,
92. Josip Drovnik, učitelj v Gabrijah,
93. Edvard Praprotnik, učitelj v Mirnem,
94. Andrej Vodopivec, učitelj v Levpi.

XXV. Učiteljsko društvo za politiški okraj Ljutomer:

95. Fran Cvetko, nadučitelj v Volčji vasi,
96. Karel Mavrič, učitelj v Sv. Križu,
97. Terezija Petovar, učiteljica v Kapeli,
98. Julija Robič, učiteljica v Ljutomeru.

Namestnika:

18. Janez Robič, ravnatelj v Ljutomeru,
19. Ferdinand Sprager, nadučitelj v Vržeju.

XXVI. Učiteljsko društvo za laški okraj:

99. Štefanija Cimperšek, učiteljica v Trbovljah,
100. Anton Gnus, nadučitelj v Dolu,
101. Blaž Jurko, voditelj v Razboru,
102. Fran Lebar, učitelj v Hrastniku,
103. Rihard Pestevšek, učitelj v Laškem trgu,
104. Miloš Roš, učitelj v Hrastniku,
105. Janko Sorčan, nadučitelj na Hrastniku.

Namestniki:

20. Anton Kuhar, učitelj v Trbovljah,
21. Ivan Logar, učitelj na Zidanem mostu,
22. Josip Zorn, učitelj v Loki.

XXVII. Šaleško učiteljsko društvo:

106. Silvester Košutnik, šolski voditelj v Topolšici,
107. Miloš Tajnik, učitelj v Šoštanju.

Namestnica:

23. Julči Fister, učiteljica v Smartnu ob Paki.

Prosimo, da prav zanesljivo prijavijo še ostalih 8 Zaveznih društev do prihodnje srede svoje delegate. V odstvo Zaveze.

Štajersko.

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic. Dne 1. avgusta t. l. se vrši v Celju v okoliški šoli vodstvena seja ob 8. uri zjutraj. Isti dan ob četrta na 12. dopoldne je istotam seja upravnega odbora. O obeh sejah so dotični tovariši dobili pismena vabila in se prosi, da vsi pridejo točno in zanesljivo.

Vzporod seji upravnega odbora:

1. Poročilo vodstva:

a) Nagovor predsednikovega namestnika.

b) Poročilo tajnikovo.

c) Poročilo blagajnikovo.

d) Poročilo socialnega odseka.

2. Določitev letnih doneskov za prihodnji dve leti.

3. Določitev kraja in časa prihodnjega občnega zbora.

4. Posvetovanje v zadevi letošnje glavne skupščine „Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“ v Mariboru.

5. Izprememba društvenih pravil.

6. Volitve:

a) novega vodstva,

b) treh pregledovalcev letnih računov,

c) odbornikov za „Lehrerbund“,

d) delegatov za „Lehrerbund“,

e) delegatov za „Zavezo“.

7. Slučajnosti.